

Uredništvo: A. Je-
ločnik v Ljubljani
Katoliška tiskarna.
Upravništvo: Lud.
Tomažič v Ljubljani
Katoliška tiskarna.

MLADOST

Izhaja enkrat na
mesec, in sicer 10.
dan meseca. Celo-
letno stane 2 K,
posamezne števil-
ke pa 20 vinarjev.

Št. 9.

V Ljubljani, dne 10. septembra 1913.

Letnik VI.

Orlu

Zložil L. L.

Drzno plavaj
Orel po nebi
čez domovino!
Z vere prosveto
žgi in trebi
vragov divjino!

Dravo in Savo
Sočo bistro,
Adrijo bajno,
kršno Istro,
zemljo zelenih
naših goric,
vse si osvoji
Orlovski klic!

V daljo naj ori
glasen in čist:
Zemljo slovensko
vladal bo Krist!

Katoliški shod.

Bratje, tiste dni ste se lahko prepričali, da vaš trud, delo in navdušenje, s katerim ste se pripravljali dolge mesece za katoliški shod v Ljubljani, ni bil zaman. Brez pretiravanja hočem napisati nekaj misli, nekaj vtisov, ki mi jih je pustila v srcu in v glavi ta prelepa manifestacija našega in drugega slovanskega ljudstva.

Orli so dali tej manifestaciji sijaj na zunaj s svojim nastopom v sprevodu in javno telovadbo. Kar pa je še tisočkrat več vredno, pokazali so tudi udeležencem in nasprotnikom, da sedemletno delo v naši organizaciji ni bilo zaman, temveč, da je tu armada mladine, cvet naroda, organizirana in disciplinirana četa, s katero se mora računati, na katero se lahko zanesejo naši voditelji na tem ali onem polju, in pred katero mora biti nasprotnika strah.

Ko so se vsule naše vrste liki mogočnemu valu na Kongresni trg, ko je zavalovalo morje rdečih postav po obširnem pro-

storu, smo mi polni navdušenja zrli na visoke cerkvene in posvetne dostojanstvenike, zbrane na odru pred oltarjem, in videli med njimi može, ki so od početka našega delovanja zasledovali naše delo z ljubeznijo in naklonjenostjo. Videli smo može dela in molitve med našim ljudstvom in milo nam je bilo v srcu, da smo mogli čutiti zavest, da je zbrana tu armada slovenskega naroda s svojimi voditelji in da smo tudi mi med to armado četa, ki vzbuja upravičene upe in ki navdaja vse lahko z zavestjo, da stvar, za katero se bori toliko in taka mladina, kot so naši Orli, ne more in ne sme biti nikdar premagana.

Nikdar!

Bratje! Leta in leta smo hodili med vas in vam pripovedovali o lepi naši stvari ter vas navduševali za vzvišene naše cilje. Ob dneh katoliškega shoda ste se lahko prepričali, da naše besede niso bile prazne, da naš in vaš trud ni bil namenjen majhnemu delu, temveč da je naša pot pot, ki vodi navzgor, vedno naprej, vedno kvišku. To je bil samo dan, ko smo se zbrali, da manifestiramo. Dan, da smo se pozdravili in pokazali, da nas je mnogo, da delamo. Dan, ko smo obnovili v naših srcih prisego zvestobe Bogu, našemu ljudstvu in našim vzorom. Poživljeni v navdušenju za vse, kar je lepo, dobro in plemenito, smo se razšli na novo delo, ki nas čaka. In sedaj? Sedaj je naša naloga, da ne odpočijemo niti trenutek, temveč da s podvojenimi močmi izpopolnimo, kar nam manjka; izčistimo, kar ni lepega med nami; izklešemo robove, da bo gladko in svetlo; pomnožimo naše vrste in se še bolj in bolj približamo našim vzorom. Torej, naprej!

* * *

Zgodovinskemu trenutku, ko se je do podrobnosti organizirano slovensko ljudstvo posvetilo Brezmadežni, smo videli zbrane najstarejše in najmlajše bojevnike in voditelje našega naroda. Starejši so gledali pred seboj sijajno na zunaj kažoče se vspehe njih dvajsetletnega dela; mlajši pa pred seboj široko polje novega dela. Videli smo može, ki so bili nad dvajset let tarče

zasmehovanja in zaničevanja od strani nasprotnikov, na našem bojnem polju. Kot skale trdno so stali in stoje med nami.

Videli smo može, ki se niso nikdar ali vsaj malo kazali v javnosti, o katerih pa vemo, da so skritim, podrobnim delom in mnogimi in mnogimi molitvami prosili leta in leta blagoslova božjega na armado, ki se je bila za svoje pravice. Videli smo može, ki so kot apostoli hodili leto za letom med nas in nas učili, vzgajali in spodbujali k delu in boju. Gledali smo može, ki so se borili med nami in za nas z uma svetlimi meči. Kako smo vzljubili vse to! Srečni smo se čutili, da jim je bilo dodeljeno enkrat videti zbrano, kar so zbirali oni leta in leta; združeno, kar so združevali v cerkvah, šolah, društvih, političnih in gospodarskih organizacijah. Čutili so lahko mogočni val navdušenja, dih njihovih src, katerega so leta in leta sejali v srca ljudstva, med katerim so hodili in delali.

In ko smo vse to gledali, se nam je zadelo, da vidimo med živimi cerkvenimi knezi in dostojanstveniki enega, ki je pred dvajsetimi leti sklical prvi katoliški shod v Ljubljano in kot kerub z ognjenim mečem vrgel med ljudstvo trde besede: bodi ločitev, na eni strani dan, na drugi noč! Na eni luč, na drugi tema!

Bodi slava nepozabnemu tvojemu spominu, kardinal Jakob Missia!

Hvaležnost vse mladine se dvignila tisti dan do tvojega mrtvega srca, ki počiva na Sveti gori, v svetišču Device Brezmadežne. Tvoj duh pa je bil med nami in ostane do konca!

* * *

Videli smo v sprevodu može, najboljše izmed naših mož, in srca so nam trepetala pri misli, da ti naši možje lahko pri svojem delu računajo na nas, se zanesejo na nas.

Videli smo naše slovanske brate iz severa in juga v obilnem številu zbrane. Nikdar nam še niso šli pozdravi tako iz srca, kot takrat, ko smo jih pošiljali tem sinovom iz zemelj, kjer se oznanja in izpričuje vera, prinesena med naše prednike od svetih bratov solunskih.

Videli smo ta dan tudi Ljubljano, vso prenovljeno in poživljeno in žal nam je bilo v srcu, da hočejo nadyladati v njej ljudje, ki nas sovražijo in nas zaničujejo, ker ljubimo Kristusa in spoštujemo Njegovo Cerkev.

* * *

Na slavnostnih in drugih zborovanjih smo slišali govore cerkvenih in posvetnih odličnjakov. Pričali in izpovedali so o naši udanosti Cerkvi, o naši ljubezni in zvestobi do cesarja, o naših bojih na rodni nam zemlji in o našem trpljenju in skrbi, da ohranimo, kar nam gre po božjih in človeških postavah. Bilj so ti možje kot sejanci, ki so

sadili bogata zlata semena misli in naukov v srca našega ljudstva. Bog daj obilno rast.

I mi, bratje, ki smo bili priče tem dnevom, ki smo videli in slišali toliko lepega kot še nikoli, kaj naj storimo sedaj?

Velika in bogata je njiva naše organizacije. Na mnogih krajih je še nerazorana, na mnogih potrebna preoranja. Z navdušenjem, ki je bilo v naših srcih ob dnevih katoliškega shoda, stopajmo po tej njivi kot pridni, neugnani delavci. Sejmo in gradimo, režimo in snažimo, kopljimo in prilivajmo, in dano nam bo enkrat gledati še večje uspehe našega dela, kot so bili ti zadnji.

Dnevi katoliškega shoda naj nam bodo samo dnevi utrjevanja našega prepričanja in našega navdušenja. Nepremagljivi postanemo lahko, ako ostanemo zvesti Bogu in našim nazorom. Vsak izmed nas naj pogleda sedaj najprvo sam v se in naj se vpraša: ali sem popoln Orel, vreden korakati v vrstah mladeničev, ki se bore za najdražje in najlepše, za kar se sploh more človek boriti. Ako nisem tak, kaj mi je storiti, da postanem. Odgovor na to je lahak. Ena sama zapoved je, dana po njem, ki je gledal človeška srca prej, preden so bila ustvarjena; ena zapoved: ž i v i p o š t e n o ! To je naša zapoved, bratje, in če jo izpolnimo, smo dosegli vse in še več kot smo morada hoteli.

Da preobvlada ta zapoved med slovenskim ljudstvom, je bil namen prvemu in vsem drugim katoliškim shodom.

Da izpričamo pred svetom, da nas je mnogo, ki hočemo biti tej zapovedi pokorni, zato se nas je zbralo toliko od blizu in daleč na katoliški shod.

Mnogo, bratje, je odvisno od nas, ki smo mladina narodova, da se kdaj uresničijo lepi nameni te prekrasne prireditve in tega prelepega dne, ko smo videli in čutili, kaj se pravi biti katoliški.

Storimo in molimo, da bo dan vedno lepši in večji med nami. Domovina in narod sta vredna našega dela in trpljenja, katerega zahteva tudi Bog od nas!

Povsod katoličan! Doma, v javnosti, sam ali v družbi, med prijatelji ali nasprotniki — tak je naš mož, tak naš Orel!

Na zdar!

Sokolstvo in svobodomiselstvo.

L. L.

Ni še umrl med nami katoliški liberalizem. Še so med nami kimovci, ki nam oznanjajo evangelij miru, prizanašanja in potrpljenja do načelnega nasprotnika. Posebno pa so nam zadnje deželnozborske volitve na Goriškem pokazale, da je ravno katoliški

liberalizem za naše vrste najbolj škodljiv, ker so mu ljubši liberalci kakor katoliki!

Za take lahkomišelnosti ljudi smo priobčili že v eni zadnjih »Mladosti« dobesedni oklic šentpetersekga »Sokola I.«, kjer so naši ljubljanski liberalni ptiči javno izpovedali, da se nočejo več skrivati za vernost svojih mamic, temveč se glasno kličejo na boj proti katoliškemu svetovnemu prepričanju, na boj proti veri!

Za nas je bilo seveda že davno jasno, da se liberalizmu na Slovenskem hoče kulturnega boja in da so njihova glavna armada za ta boj Sokoli. Vendar pa smo že iz zgolj ljubezni do bližnjega dolžni nevedne poučiti in pomagati onim, ki so bolj počasnih misli, do jasnosti načel.

Zato priobčujemo zopet naravnost oficielno izjavo iz sokolskih vrst, ki prav nič ne skriva sokolske kulturnobojne bojevitosti. To pot pa niso govorili mladi sokoliči, temveč sam ljubljanski državni poslanec dr. Vladimir Ravnikar, kateri je, če se ne motimo, celo predsednik slovenske sokolske zveze, torej gotovo poklican soditi o namenih sokolske organizacije »ex cathedra«.

Mož namerč razpravlja v I. zvezku letošnje »Napredne Misli« (II. letnik) o potrebi enotne liberalne politične organizacije na Slovenskem. Tu odgovarja v zadnjem odstavku na vprašanje, če je možno izpeljati skupno organizacijo vseh liberalnih strank dobesedno tako-le:

»Ni-li že izvedena vsa naša neklerikalna organizacija, ki sloni na istih načelih, kakor so dana vsem v poštev prihajajočim političnim strankam? Najizrazitejše se pojavlja to pri sokolski organizaciji. Sokolstvo, zasnovano na temelju nacionalizma, demokratizma in svobodomiselnosti ima svoje postojanke od kršne Istre patja gori do zelenih goric Štajerskih.«

To naj bo zapisano za lahkomišelnosti ljudi, da vendar enkrat uvidijo pogubne cilje sokolstva.

Za naše Orle pa naj veljajo te odkrite besede liberalnega možaka za dokaz, kako resnične so bile besede onega govornika na katoliškem shodu, ki nam je zaklical: »V e č katoliškega radikalizma!«

Da, več katoliškega radikalizma, več doslednega boja proti svobodomiselnemu sokolstvu, kličemo tudi vsem našim prijateljem in somišljenikom! Ta sovražnik je nevaren, ker je organiziran. Vrgli ga bomo, a le z uspešnim delom. Oklenimo se zato tembolj naših Orlov, ki zmagovito osvajajo srca poštene mladine za Boga in domovino!

Naša javna telovadba.

Niso namenjene moje besede političnemu dnevniku, ki pokaže samo uspeh ali neuspeh in zamolči vse tiste podrobnosti, ki so glavne in pokažejo resnično sliko govorim Vam, bratje, ki hočete in pričakujete odkrite besede in pravične sodbe.

Vsi, ki s srcem živimo in čutimo za napredek našega orlovstva tudi v telovadbi, smo z veseljem in vendar tudi s tiho bojaznijo čakali dne, ko bomo podali svoj račun, a ne bomo računali mi, temveč javnost, bali smo se, ker so naši računi težki. Naša telovadna organizacija raste in se je razvila tako na široko, da je vsak napredek sila otežkočen, saj je treba enotno nastopati skupinam, ki smo jih šele včeraj uklenili v naše vrste z onimi, ki so že močni in preizkušeni. Računimo od leta do leta vsako leto nervozno pričakujemo nove višine, nove številke, nov naraščaj pa nas navadno ukani. To se bo godilo še dolgo in dobro našega računa je ravno v tem — da le številke rastejo, čeprav je splošen napredek počasnejši — prišel bo čas, ko novih števil ne bo več — to pa bo takrat, ko bo vsa Slovenija orlovstva, in tedaj bomo gledali velike uspehe enotno in vsestransko izvežbanega junaka. Naš račun pa je težak tudi v tem, da smo si vspredežno postavili češke brate, ki so že naravno veliko pred nami. Bilj smo odkritosrčni, nismo hoteli morda namišljenega znanja spraviti v veljavo tam, kjer bi ne bilo nobene kritike. To pa je tudi znak samozavesti, najboljšega telovadskega zdravja. Meni zase pa se končno in najbolj važno zdi, da je bil naš nastop račun naše discipline. To je bila naša prva javna telovadba, ko je Zvezin vaditeljski zbor sam govoril, ko je — kakor mora biti — diktiral. Zveza je določila številke in dopolnjene so bile do quote; vestno in marljivo so se pripravljali vsi naši odseki in pri izkušnji ni odletel niti en telovadec. V tem vsa čast bratom načelnikom!

Popoldanska preizkušnja je izbila slednjemu najmanjši dvom, in le nestrpnost smo čakali, ko vsa ta naša krasno izurjena moč še lepše vzkipi pri javni produkciji. Vendar se je takoj pokazala ena glavnih hib, ki bi bila zmožna tudi najbolj izurjene telovadce ogoljufati za uspeh. To je telovadni prostor, ki je glavni zunanji pogoj za pravilno izvajanje prostih in redovnih vaj. Res je, da so bile na razpolago prav vse naravne ugodnosti — gotovo pa je tudi le bilo vse, kar je umetno postavljenega urejeno tako, da je moglo škodovati. Tako ogromen prostor mora imeti nekaj, kar mu določa srednjo smer. kajti telovadec sam na oko tega ne more. To naj bi bila velika tribuna, oziroma najvišji oder za načelnika in predtelovadca. Ta pa je bila pomaknjena v stran in tako se je zračna črta tribune lomila s kanalom,

ki je sicer do srede telovadišča ugodno delil prostor. To je bil največji vzrok, da so bili vsi dolgi zastopi peterostopov zlomljeni ravno tam, kjer kanal preneha — morali so biti, sicer bi zašli preveč v stran. Seveda primeren del krivde pade na telovadce same, kajti kritje večkrat ni bilo idealno. In pa korakanje! Zveza naj bi enkrat razpisala tekme za najlepše korakanje, pa bi še malo pomagalo. Pri nas vedno najmanj pazimo na tiste malenkosti, ki so vse — korak in kritje in istočasnost. Kaj pa naj napravi enoto kot to — v čem je uspeh kakor v tem? Bratje, kjer se je zanemarilo tudi zdaj to, je neodpustno! Ni bilo sicer toliko pogreškov, a videli so se tembolj, ker je bilo drugače vse dobro. Naš korak je še vedno prekoren, premalo energičen, premalo živahen.

Proste vaje so bile izvajane nadvse precizno, bil je samo en zamah, ena kretnja, en gib. Samo kakor senca oblaka, ki gre čez pisano polje in menja barve je bilo ali pa kakor resnična pravljičica sedanjosti, kadar se je preteče dvignilo to morje rok, ta bojaželjna armada. Bili so to v resnici najlepši trenotki, ki so navdali tisoče gledavcev z nebotičnim navdušenjem. Tu pa je lahko videl tudi brat načelnik svoje zadoščenje in plačilo.

Tu bi si drznil nekaj splošnega pripomniti. V sestavi prostih vaj sem pogrešil tistega, kar ne zadovolji samo očesa, temveč tudi misel. Jaz vidim v prostih vajah nekaj simboličnega, ne samo poljubno sestavljene gibe, proste vaje morajo imeti enotno misel, ki mora biti v vsaki posamezni vaji simbolično izražena. Ne samo radi takta naj bi bila godba tu — godba izraža melodijo gotovega besedila; to pa bi lahko v podobni izražali gibi prostih vaj. Taka je moreška seveda da je komplicirana — proste vaje pa bi bile lahko tudi bolj preproste, a zato bi vseeno lahko zadostile moji misli. Seveda je to ideal, a vendar ni neizvršljiv, ako povem, da se mi je ravno pri zadnji prosti vaji zdelo, kakor bi korajžna fantovska pesem imela cerkveno melodijo — za enkrat naj bi se vsaj značaj godbe prikrojil enaki vaji.

Kar se tiče vaditeljskih prostih vaj, so bile vsekakor pretežke, da bi se mogle tako precizno enotno izvajati, njih sestava pa pregosta. Videti pa je bilo tu, da je zbrana elita našega Orlovstva, kajti zunanji nastop je bil zlasti v koraku in kretnji nad vse izboren. Čuditi pa se je bilo obema predtelovadčema, br. Klinarju z Jesenic, vaditelju pri članskih prostih vajah, in br. načelniku iz Most, vaditelju pri vaditeljskih prostih vajah, da sta pričli prostor, ki je bil polovico premajhen, mogla izrabiti tako, da vaja ni trpela.

Proste vaje bratov Čehov so bile silne — zlasti je vzbujala pozornost krasna veza-

va odnoženja v dvojnem obratu do pokleka. Tam sem se še bolj čudil vaditelju. Tisti nesrečno ozki prostor je znal preračunati in premeriti že na tretjo in četrto taktno dobo vnaprej — pa mu je še zmanjkalo tal, a nihče ni zaznal, kdaj si je zopet dobil prostor. Njegovi gibi pa so bili le ogenj, ki vzplamti z močjo bliska; tako nisem videl telovaditi še nobenega Slovenca. Bratje, ki vam mrzijo proste in redovne vaje, tu je zmaga!

Nastop telovadk bodisi čeških kakor naših je bilo nekaj prijaznega. Našim Orlicam se je poznala temeljita šola, kljub temu da so bile vaje lahke. Nastop šentpeterskega naraščaja pa je bil presenetljiv. Vsekakor je v eksaktnosti izvajanja odnesel ta naš najljubkejši cvet zmago. Vaja s palicami niso bile lahke, bile so celo toliko umetničene, da jih občinstvo ni popolnoma umelo in pripisovalo gibajoči se val na račun nepreciznosti, vendar je bilo valovanje v zahtevi vaje. Da sta dva takta izostala, je bila menda krivda godbe.

Kar so nam nudile proste vaje sploh, je bilo preveč, vendar vse srečno izbrane, enoličnosti, ki utruja, ni bilo. Predvsem pa je pohvalno, da pri tolikem sporedu ni bilo najmanjše pavze. Četa je odhajala, prišla je že nova.

Z zanimanjem je marsikdo pričakoval orodne telovadbe, kajti tu se najrajši pase radovedno ljudsko oko, posamezniki niso več deli celote, ki se ji morajo pokoriti, tu je prilika za razne bravure. Tu je treba govoriti odkrito besedo, pa naj jo sliši kdorkoli. Resnica je samo ena, namreč da je orodna telovadba presenetila vse, ki so pričakovali res nekaj lepega. Dragi bratje, na osmih drogovih, pa nič drugega kakor sami veletoci s pod- in nadprijemom, in na peterih bradljah same stoje in prenašanje, to je pričevalo velike malenkostnosti. Naše telovadnice niso cirkusi, kjer bi bilo vrtenje vse. Veletoč je za mnoge ideal, komur je pa ideal to, ta ne pozna ničesar čez veletoč in tudi dalje ne bo prišel. Mnogi bi znali mgar petkrat in še večkrat iztegnjeno okrog droga — stavim pa, da samo enkrat, in to lepo in eksaktno ne znajo — da bi pa vezali v nadaljnje vaje, tega sploh ne poznajo. Orodna telovadba ni v bravurah, temveč v obvladanju telesa v vse mogočih položajih, lepa orodna telovadba je v raznoličnosti in mnogoterosti tudi brez bravur. Značilno je, da so orodne vaje za letošnjo in prvo tekmo vrst obstajale iz samih temeljnih vaj. Bratje okrožni načelniki, koliko vas je, ki ste pripeljali v soboto svoje vrste na časten račun? In vendar se je drugi dan vse vrtilo, pri tekmi pa so — žalostno a resnično — najboljše telovadce morile temeljne vaje — ker jih premalo vadijo. Bratje načelniki, kako morete vestno voditi svoj odsek? Tekma je bila topot najboljša šola. Poleg ome-

njenega orodja se je telovadilo še na dveh kozah, konju in krogih. Na krogih je vsekakor lepa raznožka dosegla vrhunec in tudi rešila situacijo.

Moreška je radi preobširnega sporeda morala izostati.

Ni mi, da bi se spuščal v malenkosti in posameznosti, podati sem hotel samo par rezultatov in misli z njim. Glavno je, da se je enkrat uresničila želja zbrati vse naše mlade sile v enotno moč, in to se je posrečilo — skupen nastop je bil zadovoljiv. Pri nas še vse vre, zato se tudi marsikaj lažje odpusti, predvsem pa naj velja pri nas odsej: odkrita beseda, temeljita vadba in upoštevjanje telovadnega principa. Manj parad, več notranjega vsestranskega dela, potem bomo podrli tudi najtrdovratnejšo nasprotno silo. Na novo delo, bratje!

Franc Koblar.

Sprevod in javna telovadba.

Samo nekaj misli na podlagi vtisov. Naj se vzamejo dobrohotno, kot so pisane, z namenom, da se v prihodnje popravi.

Bil je to dopoldan in popoldan prvi nastop slovenskih Orlov v taki množini. Že prej nas je skrbelo, kako urediti to ogromno število med ogromnim drugih udeležencev sprevoda. Toda že prve ure na telovadišču so pokazale, da pojde z lahkoto, ker so Orli že doma skrbno preštudirali tozadevni načrt, kar je zelo olajšalo delo načelnikom.

Pri pogledu na dolgo vrsto Orlov v sprevodu smo bili navdušeni do viška. Rdeče reke ni hotelo biti konca in po pravici so se naši ljudje in tudi nasprotniki povpraševali: odkod toliko Orlov! Pa jih ni bilo niti polovica, kar jih šteje naša organizacija, kar je popolnoma razumljivo. Včlanjenih imamo krog 5000 Orlov, med njimi polovico uniformiranih. V sprevodu pa je bilo samo slovenskih Orlov, brez bratov Hrvatov in Čehov, krog 1800. Torej udeležba nad vse povoljna. Posebnost naša je tudi ta, da imamo lastne orlovske godbe.

O razdelitvi posameznih čet in o nastopu samem moramo izreči samo priznanje. Tu in tam bi bilo želeti nekoliko več strumnosti, nekoliko več enotnosti in umerjenosti. Pa je bil pač prvi tak nastop!

Srečna in nad vse krasno izpeljana je bila misel enega samega povelja na Kongresnem trgu med sveto mašo. Pokleki in dvigi ogromne mase so morali imponirati vsakomur. Tudi zavoji, pozdravi in defilacije so bile izvršene brez znatnih pogrškov.

Sedaj pa javna telovadba.

O tej pa odkrito ne moremo poročati tako laskavo, kar nam se naj nikar ne zameri. Gre na rovaš onih, ki so misel nastopa zasnovali in pri tem ne upoštevali, da se gre za nastop mase, ki more samo v takih

vajah imponirati, ki so izvedene v masi. Nad vse krasna je bila prva točka proste vaje. Veliko število telovadcev, lepe vaje same na sebi, pravilno izvajanje istih. To je bilo valovanje mladih moči, ki je segalo do src gledalcev in vzbujalo navdušenje za navdušenjem. Kipeča, jaka sila, vlita v harmonične gibe, je vzbujala salve navdušenja in priznanja. Pogled kot na valovanje morja ali na bogato žitno polje je bil to, slika, ki ostane neizbrisna v spominu.

O drugih točkah pa to-le: bile so lepe, nekatere izvrstno izvedene, toda na ogromnem telovadišču vsled njihovega števila telovadcev niso prišle do veljave. Ali bi se ne dale mnoge izmed njih skupno, obenem z drugimi izvajati. V telovadnicah ali v zaprtih prostorih bi bile mnoge, n. pr. nastop načelnikov, čeških Orlov, tudi naraščaja, brilantne točke programa. Na tem telovadišču pa se je njih finesa porazgubila.

Prosim, čemu nastop 20 članic odseka pri št. Petru v Ljubljani?

Mi sploh nimamo v programu našega dela gojitve ženske telovadbe. In če bi je imeli, smo že večkrat povdarjali, da samo radi higijene, ne pa za javne nastope, kar je tudi popolnoma prav!

Priprave za orodno telovadbo so bile prepočasne in orodje preraztreseno postavljeno. Lepe in mnogokrat težke vaje na orodju vzpričo tega niso prišle do veljave.

Kje je ostala moreška? Vsi so jo tako željno pričakovali, ali se je morala umakniti točki, ki ni prav nič spadala na program nastopa: razdelitvi daril zmagovalcem pri tekmi? Ali bi se ne moglo storiti to v »Unionu«, kjer bi tudi lepi in pomembni nagovori brata predsednika Z. O. prišli bolj do veljave?

Vsekakor zaključek javnega nastopa niti gledalcev, niti telovadcev ni mogel zadovoljiti.

Močni smo dovolj, da prenesemo kritiko sami med seboj. Zato, da v prihodnje popravimo, kar ni bilo prav, smo napisali to. In pa zato, da povdarimo, da je s e s t a v a programa za vsak nastop, bodisi majhen ali velik, prevažna točka, temelj bi rekli, na katerega mora vsak vaditeljski zbor, bodisi majhen ali velik, polagati največjo pozornost.

Sokolstvo ob petdesetletnici.

Oktober meseca mine petdeset let, odkar so idealni in verni rodoljubi ustanovili prvega Sokola v Ljubljani. Kam je tekom let Sokol vsled prvaško liberalne agitacije prijadril, vidimo očito. Ne samo, da ob svojih prireditvah popolnoma prezirajo cerkev in službo božjo, temveč jasno izpo-

vedajo brezverstvo, svobodomiselstvo kot osnovno podlago svoje organizacije. O tej podlagi njihovega dela se ustanoviteljem še sanjalo ni, nasprotno, z bičem bi bili sekali iz sokolstva brezverske elemente kot narodne škodljivce. Da se je sokolstvo pri nas res postaralo, nam posebno dokazuje pričetek njegovega starostnega slavlja. Prirejajo namreč na nedeljo, dne 14. t. m., poseben cvetlični dan. V tozadavem oglasu povdarjajo, da Sokol prvič stopa po preteku enega polstoletja pred Slovence in Slovenke in jih milo prosi milostnih darov. Da, da, res so se postarali, zgodaj so morali zagrabit za beraško palico! Što palico bodo hodili Sokoliči in Sokolice od hiše do hiše prihodnjo nedeljo. Od naših somišljenikov pričakujemo, da se ne udajo tudi najsilnejšemu prosjačenju ne. Kajti izdajalstvo na lastni organizaciji bi zagrešil, kdor bi prispeval le en vinar ali tudi le eno samo cvetko za brezversko sokolstvo! Nasprotno, somišljeniki, spomnite se ob takih dneh lastnih organizacij. Kajti v trdni organizaciji je moč!

Uspeh naših prvih tekem.

V dneh ljubljanskih slavnosti so se tudi naši Orli prvič pomerili, pa ne le v moči in gibčnosti, ampak tudi v vsestranski discipliniranosti. Kdor je zasledoval pripravo za tekme, se je upravičeno bal, da bi ta dobro izpadla, kajti vse je odlašalo na zadnje dni. Vrste se niso pravočasno pri-glašale, vaje se niso začele voditi takoj ko so bile objavljene, ampak v zadnjih večerih. Vsa ta neredna priprava je tudi znižala uspeh tekme in glede na udeležbo tekmovalcev kakor tudi na uspeh sam. Določeno je bilo, da mora vsako okrožje izvežbati vsaj eno vrsto; in koliko teh okrožij je vršilo svojo dolžnost? Le šest popolnoma, tri pa vsaj deloma! Kje pa so ostala? Bo treba drugače začeti pojmovati disciplino kot dosedaj! V čast bi si moralo šteti vsako okrožje, da se kar najbolj postavi s svojimi tekmovalci! Nekateri so se zbal. Res je, da so bile te tekme prve, tudi čas za tekme ni bil ravno ugoden, toda če so nekatera okrožja storila svojo dolžnost, zakaj bi je pa še ostala ne? Glede udeležbe odsekov, to, da je odsek Komenda postavil sam 9 tekmovalcev, Št. Peter 6, Št. Vid 5, Vič 6, Gorica 6, Jesenice 5, Logatec 4, Batuje Selo 3, Idrija 2, Javornik 1, Šmartno pod Šmar-no goro 1, torej 48 telovadcev, dosti majhno število za celo »Zvezo«! Bilo je nekaj vrst, ki so se pripravljale za tekmo, pa niso tek-movale, ker niso bile popolne. To ni prav. Saj je bilo v »Mladosti« dosti natančno vse opisano, pa so se še godile te nerednosti. V drugič bo šlo drugače!

Uspeh tekme, samo brez ozira na števi-lo telovadcev, je pa za prve tekme zelo po-voljen, rekel bi, nepričakovan. Skoro vsi tekmovalci so dosegli nad polovico točk. Če še pomislimo, da je bilo mnogo izvežbanih moči, ki se niso udeležile tekme, potem brez skrbi lahko zremo v bodočnost, le dis-ciplino bo treba utrditi. To pa povem le zato, da se naši tekmovalci zanaprej ne do-dajo bali nastopiti, kakor se je to sedaj doga-jalo. Tudi na telovadišču je bila preveliki tremi pogosto posledica ničla. Tekmovalec je bil tako razburjen med vajo, da je poza-bil mali gib in si s tem celo vajo uničil. Tega se je treba varovati! Potem pa tisto pobito držanje, povešanje glave, naprej vi-seče lehti, leni korak — vse to je bilo videti pri tekmi. Glejte, bratje, da se kmalu po-slovimo od te nemarnosti!

Izmed vrst je bila prva tekmovalna vrsta jeseniškega okrožja. Bili so sigurni na orodju, izborni pri redovnih in prostih vajah. Pa so bili tudi fantje, katerim se je videlo, kako so prepojeni telovadskega du-ha, kako trdna je njihova disciplina. Naj bo vzor vsem našim bratom! Čast ji! Dru-ga je bila šentpeterska vrsta iz Ljubljane, tretja šentviška in le 4 točke za to kot četrta tekmovalna vrsta kamniškega okrožja, nato goriška, logaško-idrijska, kamniško-serednjepavska in viška. Uspeh in mesto vrst nam kaže naslednja tabela:

Okrožje	Odseki	Do-segljive točke	Dosežene točke	v %
1. Jeseniško	Jesenice 5, Ja-vornik 1	332	268-75	80-95
2. Šentpetersko	Št. Peter 6	332	255-50	76-96
3. Šentvidsko	Št. Vid 5, Šmartno 1	332	237—	71-39
4. Kamniško	Komenda 6	332	233—	70-18
5. Goriško	Gorica 6	332	226—	68-07
6. Logaško-idrijsko	Logatec 4, Idrija 2	332	219-75	66-19
7. Kamniško-serednjepip.	Komenda 3, Batuje selo 3	332	199-50	60—
8. Viško	Vič 6	332	158-25	47-67

Glede orodne tekme bi bilo pripomniti, da so se gibi vaj izvajali zelo počasi, v ne-katerih slučajih leno. Lepo odrezanih gi-bov je bilo bolj malo, strumnih dohodov in odhodov istotako. Na pokončno držanje glave, na uleknjen križ in iztegnjene ude bo istotako treba bolj paziti. Doskoki zahtevajo marljivejše vadbe, kar dokazuje skok v vi-šino, pri katerem se je videlo, da so ga prav vsi tekmovalci premalo ali celo nič vadili. Pri prostih vajah se je pogrešala prava ži-vahnost izvedbe, vadile so se premalomar-no. Skladje tudi ni bilo popolno. Pri redov-nih vajah smo videli velike napake. Pri zavoju zastopa so se nekateri obračali na notranji nogi, za kar bi zaslužili ničlo! Bo še pač treba mnogo vadbe, preden se opilimo do popolnosti!

Uspeh vseh tekmovalcev pa je naslednji:

Mesto	Ime tekmovalca	Odsek	Od 52 zmožnih točk je dosegel	v %
1	Lekan Alojzij	Št. Peter	49	94.23
2	Klinar Janko	Javornik	48	92.30
	Tonejc Valentin	Vič	48	92.30
3	Peterlin Maks	Komenda	47.25	90.87
4	Kvas Ivan	Št. Vid	46.75	89.90
5	Bertoncelj Franc	Jesenice	45	86.54
6	Korbar Franc	Komenda	44	84.60
7	Mrak Anton	Št. Vid	42.50	81.73
8	Svetlin Ignacij	Vič	42.25	81.25
9	Kolančič Franc	Gorica	42	80.77
10	Sitar Ludovik	Št. Peter	41	78.89
	Černe Anton	Št. Peter	39.50	75.96
	Maček Rado	Logatec	39.50	75.96
11	Markizeti Lovro	Jesenice	39.50	75.96
	Pirc Ivo	Št. Peter	39.50	75.96
12	Peterlin Ivan	Komenda	39.25	75.48
	Šranc Janko	Jesenice	39	75.—
13	Rebek Angelj	Batujeselo	39	75.—
	Vetrih Anton	Batujeselo	37.50	72.12
14	Oražem Alojzij	Št. Peter	37.50	72.12
15	Nanut Jožef ml.	Gorica	37	71.15
16	Šijanec Ivo	Logatec	36.50	70.19
17	Pečkaj Anton	Logatec	36.25	69.71
	Nagode Ivan	Idrija	36	69.23
18	Erjavec Karol	Št. Vid	36	69.23
19	Rozman Jožef	Jesenice	35.75	68.75
20	Bertoncelj Janez	Jesenice	35.50	68.27
21	Rolih Anton	Gorica	35	67.30
	Beltram Alojzij	Gorica	34	65.38
22	Pavlin Franc	Št. Peter	34	65.38
	Sfiligoj Franc	Gorica	34	65.38
23	Mikuš Anton	Vič	33.75	64.90
24	Leban Ignacij	Idrija	33.50	64.42
25	Petrič Josip	Št. Vid	33	63.46
26	Rupnik Josip	Št. Vid	32.25	62.01
27	Nanut Jožef st.	Gorica	32	61.53
	Korbar Boštjan	Komenda	31.50	60.57
28	Stebe Jakob	Komenda	31.50	60.57
29	Pibernik Jernej	Komenda	29.50	56.73
30	Ušaj Stanko	Batujeselo	28.75	55.29
31	Novak Luka	Šmarno pod Šmarno gora	28.50	54.80
32	Tonejc Klemen	Vič	28	53.84
	Burenk Franc	Komenda	26	50.—
33	Remškar Anton	Vič	26	50.—
	Zitko Jakob	Logatec	26	50.—
34	Kunstelj Franc	Komenda	25.50	49.03
35	Marin Janez	Komenda	24.75	47.59
36	Remškar Teodor	Vič	24.50	47.11

Po tekmi vrst je sodniški zbor določil, da tekmujejo najboljši šesti med seboj za prvenstvo v poljubnih vajah. Tekmovalo se je v vajah na drogu, bradlji, v vaditeljskih prostih vajah in v teku. Prvenstvo je dosegel brat Makso Peterlin, Komenda. Drugo mesto brat Jožef Ivale, Vič, tretje pa brat Janko Klinar, Javornik. Četrta je bil brat Bertoncelj Franc, Jesenice, peti Ivan Kvas, Št. Vid, šesti pa Lekan Alojzij, Št. Peter. Videti je bilo težke vrhunške vaje. Tekma za prvenstvo je bila zelo naporna, prvič, ker so vsi tekmovalci telovadili že celo dopoldne pri tekmi vrst in drugič, ker so morali pokazati svojo zmožnost v vajah, za katere se niso prav nič pripravili.

Sploh pa je bil uspeh tekme zadovoljiv, upajmo še, da bo sčasoma še sijajnejši,

ko se vsi zavzemo za to stvar, saj so tekme stopnice, po katerih se gre k popolnosti. Bratje, oprimimo se jih, iščimo v njih orlovsko slavo! Na zdar!

Bl. Ivana D'Arc, orleanska devica.

Ob priliki, ko se ves svet zopet spominja sloveče orleanske device, je prav, da tudi »Mladost« posveti nekaj vrstic njenemu spominu, saj je Ivana d'Arc za vse čase sijajen zgled viteštva v službi Boga in naroda, kakor mora to biti vsak Orel. V orlanski devici smo dobili strokovnjašk spis, ki ga tu priobčujemo:

Nedavno je bila obletnica mučeniške smrti orleanske deklice, blažene Ivane d'Arc, ki je bila 30. maja leta 1431 na Starem trgu v Rouenu javno sežgana kot »čarovnica«. Postala je žrtev strupenega sovražstva svojih nasprotnikov angleške in francoske narodnosti. Šele 19letna junakinja morala je umreti vsled svoje dejanske ljubezni do razkosane, v stoletnem boju z zunanji in notranji sovražniki onemogle domovine in vsled svoje neomahljive, še na gramadi dokazane zvestobe napram svojemu obupanemu narodu in njegovemu upravičenemu kralju. Prišla je bila v roke neizprosni angleškimi sovražnikom in odpadlim rojakom in takoj je bila sklenjena njena smrt, ker je Angležem in njihovim izdajalskim francoskim pristašem izvila iz rok skoraj že dobljeno končno in odločilno zmago. Zapuščena od celega sveta, tudi od svojega naroda, katerega je rešila pogube, in od svojega kralja, kateremu je pripomogla do krone in prestola, bila je uboga deklica, sama, brez vsake pomoči sredi ljutih sovražnikov, na milost in nemilost izročena maščevanja željnemu krvnikom, katerim je prizadela toliko sramotnih porazov in jih vrgla ob tla, da se niso mogli več pobrati. Ko so jo peljali na gramado, potisnili so jej na glavo nekako mirto z napisom: »Hérétique, relapse, apostate, ydolatre«, to se pravi, da je obsojena zaradi krivoverstva, odpadništva in malikovanja in da je na novo padla v svoje zmotje, ko jih je bila že priznala in preklicala, kakor so trdili njeni zvičajni sodniki. Angleži in njihovi pomočniki so jo razglasili za čarovnico, da bi imeli izgovor za skeleče poraze in izbrisali pege s svojih popreje tako bliščočih ščitov, češ, naš nasprotnik je v zvezi s hudobnim duhom, podlegli smo peklenskim silam, ne pa francoskemu orožju. Pisani gad obrekovanja, laži in zavisti začel se je zgodaj ovijati junaški deklici okoli noge. Ko se je pred Orléansom približala sovražnim vrstam, psovali so jo angleški vojaki s čarovnico in drugimi grdimi besedami; že takrat so jej zapretili, da jo sežgo, ako jim pade v roke.

Kake vrste »čarovnica, krivoverka in malikovalka« je bila Jeanne d'Arc, pripovedujejo nam številni viri in zanesljive priče. Kako malo je mislila Ivana udati se krivi veri ali malikovanju, priča med drugim svarilno pismo, ki ga je dala po svojem spovedniku Pasquerelu pisati Husitom. V tem pismu jih prosi in opominja, da bi se takoj zepet zedinili s katoliško cerkvijo. Po nekaterih virih nameravala je Ivana celo z vojsko napasti Husite in Turke. Take načrte naj bi imela krivoverka in malikovalka? — Ivana je bila vselej in povsodji vzor krepostne, verne in resnično pobožne krščanske deklice. »Glede kreposti jej ni bilo enake v celi župi; nikdar in nikjer nisem videl boljšega dekleta,« priča o njej tedanji duhovni pastir v vaseh Greux in Domremy. Tudi med velikim svetom, ko so jo že obsevali svetli žarki slave in časti, ostala je Ivana zvesta sama sebi; bila je vedno ista tiha, dobra in pobožna vaška deklica. Na kraljevem dvoru, v taboru, na maršu, celo v vojski je opravljala Ivana svoje pobožnosti; udeleževala se je službe božje in prejela svete tajnosti, kadarkoli jej je le bilo mogoče. Pa tudi vojaštvo je vedno opominjala, da naj izpolnjujejo verske dolžnosti ter opuščajo pregrehe in grde navade. Svoje nagovore, izjave in opomine je začevala z besedami »en uom Dieu« (v imenu Boga) in svoja pisma začevala ali končevala tako-le: † JHESUS MARIA. Ti dve besedi je imela zapisani tudi na svojem belem, z zlatimi lilijami posejanem praporju, kateri je bil pri vsakem napadu in naskoku vedno v njenih rokah, pa tudi pri kronanju v katedrali v Reimsu. Ko so jo sodniki v Rouenu vprašali, zakaj je bil ravno njen prapor v cerkvi pri kronanju in nobeden drugi, odgovorila je: »Bil je v stiski in zato je bilo prav, da je bil tudi v časti.«

Čeravno je Karel VII. naposled sprejel Ivano na svojem dvoru v Chinonu in začel polagoma verovati v njeno poslanstvo, je vendar še dolgo omahovalo zaupanje vanjo; poslal je Ivano pred veliko komisijo v Poitiers, kjer je bil takrat zbran učeni svet rancoski, ki se je iz Pariza umaknil angleškemu navalu. Ta komisija je naposled izjavila: »da so Ivano d'Arc šest tednov izpraševali doktorji, prelatje, višji vojaški poveljniki, visoke in modre gospe; da se je morala odgovarjati velikemu številu zastopnikov vseh stanov; da pa niso mogli najti na njej ničesar kot samo dobroto, ponižnost, čistost, pobožnost, poštenost, priprostost; in ker pravi Ivana, da bode osvoboditev Orléansa tisti čudež, ki se zahteva od nje, mora se jo peljati na čelu oborožene vojske pred Orléans, kajti dvomiti nad njo in jo zapustiti, ne da bi bilo najti na njej kake slabe sledi, bilo bi protiviti se sv. Duhu in pokazati se nevrednega božje pomoči.« Tako častno spričevalo je dobila Ivana

od omenjene komisije. In dve leti potem je bila Ivana, ne da bi se bila izpremenila v značaju in mišljenju, od druge komisije, to je: od rouenskega sodišča kot »čarovnica«, »krivoverka« itd. obsojena k smrti na grmadi vedno še ista kakor svetnica krepostna, verna in pobožna deklica, katera je bila v domači vasi Domremy. Komisija v Poitiersu je bila seveda svobodna in smela je izreči svoje pravo mnenje; sodišče v Rouenu pa je sodilo pod pritiskom angleške vlade; v smrtni nevarnosti je bil sodnik, ki se je ravnal po svoji vesti in hotel braniti ubogo, zapuščeno Ivano. To sodišče ni smelo drugače razsoditi kot je zahtevala angleška vlada, ta pa je bila sklenila da mora Ivana umreti na vsak način, tudi v slučaju, ako jo cerkveno sodišče oprostí; angleški poveljnik v Rouenu si je bil izgovoril, da se bi morala Ivana njemu izročiti, ko bi bila pred sodiščem oproščena.

Ivana d'Arc je nastopila v javnost sto let po začetku brezkončne vojne, ki je trajala celih 125 let (1328—1453). Ivanino delovanje in trpljenje obsega samo dve, toda najvažnejši in najzanimivejši leti te dolge dobe. Za izvršitev svojih dveh nalog, namreč osvoboditev mesta Orléans in kronanje Karla VII. v Reimsu, pa je potrebovala junakinja samo četrlet. Odločitev, katere v sto letih ni bilo mogoče doseči, padla je sedaj v nekaj mesecih; veliki preobrat izvršil se je v prvi polovici leta 1429.

Stoletna vojna med Francozi in Angleži se je začela zaradi tega, ker sta bili obe kraljevi rodbini bližno sorodni in je po smrti poslednjega Kapetince Karla IV. nastalo vprašanje, ali naj zasede rancoski prestol Filip de Valois, bratranec poslednjih treh Kapetincev in bratov, Ludovika X., Filipa V. in Karla IV., ali pa angleški kralj Edward III., ki je bil po svoji materi, Izabeli Kapetinki, nečak omenjenih treh vladarjev. To je bil vsaj zunanji povod; izid in posledice te krvave vojne pa kažejo, da se je šlo za več kot samo za vprašanje, katera rodbina naj kraljuje na Francoskem. Za časa stoletne vojne vršili so se v obeh državah, nekaterikrat istočasno, resni notranji nemiri in prevrati, meščanske vstaje, kmečki upori in na Angleškem tudi še prepiri za prestol in versko gibanje vsled Wycliffovih naukov. Te zmešnjave so ovirale in za leta in desetletja ustavljale vojne operacije na zunaj; sklenjeno je bilo več premirij in enkrat celo mir, tako da stoletna vojna razpade v večje število krajših ali daljših kampanj in zaradi sklenjenega mira v dve vojni. Angleži so se izkazali, da imajo bolj organizirano vitezstvo in bolj oboroženo ter izvežbano pehoto; skoraj v vsaki veliki bitki stali so nasproti francoski premoči in vendar zmagovali. Prva vojna končala se je nesrečno za Francoze. Kmalu v začetku prizadeli so jim Angleži vrsto hudih porazov,

posebno pri mestecu Crécy leta 1364. Bitko je odločil najstarejši sin kralja Edvarda III., takozvani »črni princ«, ki je imel takrat še le 16 let. Sedaj je padlo Angležem v roke pomorsko mesto Calais. Deset let pozneje, leta 1356, porazil je črni princ Francoze pri Maupertuisu blizu že omenjenega mesta Poitiers. Ta bitka je bila za isto dobo odločilna. Francoski kralj Ivan II. je bil z enim svojih sinov vjet in odpeljan v London. — Sklenil se je za Francoze nečastni mir v Bretignyu leta 1360. Kralj Ivan II. moral je plačati ogromno odkupnino in odstopiti Akvitanijo, to je celo južnozpadno Francosko, anglekemu kralju brez dotedanje podložne obveznosti. (Angleški kralji so bili do takrat za svoja posestva na Francoskem podložni knezi francoske krone.) Edvard III. pa se je odpovedal svojim pravicam do francoskega prestola. Ta mir je bil za Francoze preponižujoč in udarec preobčuten in zato je bilo pričakovati, da se vojna kmalu z nova prične, ko se razmere nekoliko izpremenijo in se ponudi ugodna prilika. Naslednik Ivana II. bil je njegov sin Karel V. s priimkom »modri«. Bil je slabotnega telesa, toda bistrega uma in trdne volje; v kratkem času zacelil je številne rane, iz katerih je krvavelo njegovo kraljestvo. Ko so se Akvitanci naveličali trdosrčne angleške vlade pod črnim princem in je Karel V. zvedel za to, pozval je črnega princa na odgovor, češ, da je mir sicer sklenjen, da se pa pogoji ne drže. Črni princ se je širokoustil, da pride in vzame seboj 60.000 mož. Hotel je kralja Karla prestrašiti; bil je pa že na smrt bolan in je kmalu odpotoval domov na Angleško, da bi si popravil zdravje. Leta 1376 je umrl. Eno leto za njim je šel v grob tudi kralj Edvard III. Tako sta izginila s pozorišča oba velika angleška poveljnika in bojevnik, ki sta zadela Francozom toliko ran. Nasprotno pa se je na Francoskem sedaj pojavil velik vojskovodja po imenu Bertrand du Gueselin. Karel V. je začel vojno in je s pomočjo svojega slavnega vojskovodje Angležem vzel skoraj vse, kar jim je bil dal zgoraj omenjeni mir; ostala so jim samo mesta Calais, Bordeaux in Bayonne in nekaj malenkosti. Toda modri vladar Karel V. je kmalu umrl. Sledil mu je sin Karel VI., ki je bil pri očetovi smrti še mladoleten in je vsled razuzdanega življenja postal blazen, ko je komaj dorastel in začel sam vladati. Ustanoviti je bilo treba varuštvo in regentstvo, za katero so se pulili kraljevi principi, zlasti kraljev stric Filip »drzni«, vojvoda Burgonjski, in za njim njegov sin Ivan »neustrašeni«; pozneje pa je še nastopil kraljev brat, vojvoda Ludovik Orleanski, in po njegovi nasilni smrti njegov sin Karel Orleanski. Celi narod se je razdelil v dva tabora: orleanski in burgonjski; nastali sta dve sovražni stranki: »les Armagnacs« in »les Bourguignons«. Zmešnjava je

bila tem večja, ker se je kralj od časa do časa spametoval in zaradi tega ni bilo stalnega regentstva. Istočasno sta se uprla meščanski in kmečki stan proti fevdalni gospodi in prilično sta tudi drug proti drugemu nastopila. Na Francoskem je sedaj divjala strašna domača vojska. Strasti so se tako razvnele, da je dal Burgonjski vojvoda Ivan svojega tekmeča Ludovika Orleanskega umoriti v Parizu leta 1407. Teh žalostnih razmer na Francoskem so se Angleži seveda veselili in umevno je, da se je kralj Henrik V., ki je že dolgo prežal na ugodno priliko, sedaj hitro pripravil za odločilni udarec. S številno dobro oboroženo in izvežbano armado se je pripeljal čez Kanal in vzel najpreje пристanišče Harfleur. Še isto leto (1415) je premagal in strašno pobil Francoze pri vasi Azincourt, dasi so bili skoraj trikrat tako močni kakor Angleži (36.000 Angležev proti 100.000 Francozov!). Prihodnje leto (1416) dobe Angleži pomorsko bitko pri Honfleurju nad genuškimi brodovjem, ki je bilo v francoski službi, in leta 1419 jim padete v roke mesti Cherbourg in Rouen. Skoraj cela severna Francoska je bila sedaj že izročena Angležem, ki niso imeli pretežkega opravila z razdvojenimi Francozi. Dve vladni sta bili na Francoskem: v Parizu sta gospodarila vojvoda Ivan Burgonjski in kraljica Isabeau (Izabela Bavarska), zloglasna soproga Karla VI. in hudobna mati dauphina ali upravičenega naslednika Karla (VII.), ki je preložil svojo prestololico v mesto Bourges in tam vladal kolikor toliko. Zato so ga nasprotniki porogljivo imenovali »roy de Bourges«, češ, da drugega posestva skoraj nima več. Naravnost obupen je postal za Francoze in dauphina Karla položaj po nesrečnem dogodku na mostu pri mestecu Montereau, kjer je bil Ivan Burgonjski, ko je prišel na razgovor z dauphinovimi zaupniki, ali zavratno ali pa po nesreči v prepiru zaboden (1419). Karlovi nasprotniki so seveda takoj njega obdolžili, da je on naročil umor. Umorjenčev sin in naslednik, Filip »dobri«, se je sedaj iz osvete popolnoma postavil na angleško stran in pripoznal pravice Henrika V. do francoske krone. Henrik V., Filip Burgonjski in kraljica Isabeau sklenili so pogodbo v starodavnem mestu Troyes leta 1420. Dauphinu Karlu je bila odrečena pravica do prestola in prenešana na njegovo sestro, princeso Katarino; Henrik V. se je poročil s Katarino in je imel po smrti Karla VI. zasesti francoski prestol, do tedaj pa kot regent vladati na Francoskem. Henrik V. pa je še pred Karlom VI. umrl leta 1422; zapustil je sina Henrika (VI.), kateremu je pred svojo smrtjo za regenta na Francoskem izbral vojvode Johna Bedforda, svojega brata. Nekaj mesecev po Henriku V. je umrl tudi zapuščen francoski kralj Karel VI. Pri njegovem pogrebu ni bilo nobe-

nega francoskega princa. V Parizu je sedaj glasnik (hérauld) slovesno izklical malega Henrika VI. za fruanoskega kralja, rekoč: »Bog daj dolgo življenje Henriku VI., kralju francoskemu in angleškemu!« — In »roy de Bourges?« Prebival je ravno v nekem samotnem gradu, ko je dobil vest, da mu je umrl oče. Oblekel se je črno in dal v grajski kapelici mašo brati za ranjkega očeta. Potem ga je nekoliko zvestih plemičev izklicalo za kralja; razvili so zastavo z zlatimi lilijami in nekaj služabnikov je zaklicalo: »Živel naš kralj Karel VII.!« — Ker je bil Reims v angleških rokah, dal se je Karel za sedaj, rekli bi: za silo, kronati v mestu Poitiers. Kmalu nato so bili Francozi še dvakrat hudo poraženi: pri Cravantu (1423) in pri Vernenilu (1424). Ni bilo več upanja, da bi se sploh mogli še resno ustaviti angleškemu navalu. Vsa severna Francoska do reke Loire je bila že angleška, vse važnejše postojanke na severnem bregu te reke so bili Angleži že zasedli razun Orléansa. Ker je bila Akvitanija tako že v angleških rokah, niso bile sovražnikove čete na severu več daleč od južnih, obe angleški armadi bi se bili kmalu združili in potem je bila katastrofa za Francoze neizogibna. Angležem je bil samo še Orléans na potu, Orléans pa je bil »la clef à tout perdre et à tout avoir« (ključ, s katerim se vse izgubi ali pa vse dobi). Izkušeni poveljnik Salisbury je imel vzeti mesto za vsako ceno. Prišel je pred Orleans 12. oktobra 1428. Meščani in mala posadka so se nekaj časa hrabro branili; ko so pa videli, da ni pomoči od nikoder, hoteli so že mesto izročiti vojvodi Burgonjskemu kot nevtralen kraj. Toda Bedford je hotel, da se mesto uda Angležem na milost in nemilost, in prepovedal je daljša pogajanja — k sreči za Francoze! Orleansci so se obupno branili dalje.

Karel VII. in njegov dvor so bili že davno izgubili vso voljo in ves pogum; vse je bilo žalostno, malodušno in potrto. Karlu se je svetovalo, naj se umakne v pokrajino Dauphiné ali pa celo v Kastilijo na Špansko; on sam pa je hotel bežati na Skotsko in se je že pripravljaj za vožnjo. Kralj in narod sta obupala, vse je bilo izgubljeno in sedaj je bila na Francoskem tista »grande pitié« (velika beda), na katero je opozarjal nadangelj Mihael Ivano d'Arc, ko se jej je prikazoval v Domremyu. Rešitev je bila samo še mogoča, ako bi se bilo zgodilo čudo.

In to čudo se je zgodilo! Prilša je Ivana d'Arc! Nastopila je komaj sedemnajstletna vaška deklica, ki ni imela prav nobene šolske izobrazbe, ki »ni znala ne a ne b«, kakor je pravila sama, ampak samo najpotrebnejše verske pesnice in vsakdanje molitve, katerih se je naučila od svoje matere. S trdno vero v svoje poslanstvo in z zaupanjem v Boga in svetnike, svoje svetovalce in bodritelje, sv. Mihaela, sv. Katarino in sv.

Margareto, zapustila je Ivana starše in dom in imela je drzni pogum jezdit 150 milj daleč sredi skozi sovražne kraje naravnost na kraljevi dvor v Chinon, stopiti pred kralja in z neverjetno energijo zahtevati od njega, da jej izroči povelje nad svojimi četami, ker je od Boga poslana, da osvobodi Orléans in potem pelje kralja h kronanju v Reims. Sedemnajstletno vojaško dekle, ki je dosedaj pomagalo starišem pri njihovih poljedelskih opravilih in paslo črede svojega kmečkega očeta, stopi naenkrat na pozorišče svetovne zgodovine, prevzame vodstvo obupanega in malodušnega naroda ter ga pelje do sijajnih zmag nad silnim sovražnikom, ki je imel že več kot polovico francoske zemlje v svoji oblasti in je že dvigal roko, da prizadene francoskemu narodu zadnji, smrtni udarec! Zgodovina poroča tudi sicer še o marsikaterem činu ženskega heroizma; čudoviti, tajnostni in zagonetni nastop Ivane d'Arc pa, ki je z neverjetno silo svoje volje dosledno in stanovitno izvajala začetno orjaško delo in ki je za svoje poslanstvo tudi umrla tako, kakor je ona umrla; tak slučaj je do sedaj edini v zgodovini in težko, da bi se še povrnil. Kmečka deklica na čelu do tedaj vedno tepenih, demoralizovanih in obupanih čet premaga angleško vojsko, ki je bila izšolana pod poveljniki, kakršni so bili Edvard III., črni princ, Henrik V.! Njen tovariš in občudovalec, vojvoda d'Alençon, presodil je Ivano kot poveljnico tako-le: »Kadar ni bila v vojni, bila je preprosta, mlada deklica; v boju pa je bila zelo spretna, bodisi, da je vihtela kopje, bodisi da je zbirala krdela, bodisi da je razvrščevala krdela za bitko ali pa topništvu odkazovala prostore. Vsi smo se čudili in ugibali, odkod ima v vojni spretnost in opreznost, kakršno si more vojskovodja pridobiti šele po 20- ali 30letni izkušnji. Posebno pa smo jo občudovali zaradi njene dovršene spretnosti v porabi topništva.« Tudi v novejšem času priznavajo strokovnjaki Ivanine taktiške in strategijske zmožnosti, tako n. pr. francoski general Davoust nečak Napoleonovega maršala, in v novejšem času ruski taktik, general Dragomirov. Kreпки napadi, neprestano prodiranje in drzni naskoki Ivanini pričajo, da se je v boju držala pravila: najbolje se braniš, ako napadaš. — Tudi za poznejše zmage francoskega orožja nad angleškim dala je Ivana impuls, ona jih je pripravila in omogočila; brez njenega nastopa in njenih čudežnih uspehov bi Francozje v stoletni vojski pač ne bili pognali Angležev preko Kanala.

Maloštevilno najeto vojaštvo, katero je imel Karel VII. še na razpolago, je bilo vsled večnih nesreč popolnoma demoralizirano in podivjano in bolj podobno razbojniški drhali kot armadi poštenih bojevnikov. Pri Francozih je bilo sicer še nekaj po-

gumnih in izkušenih poveljnikov, kakor Dunois, La Hire, Poton de Xaintrilles, vojvoda d'Alençon i. dr. Toda s tako »armado«, kakršna je bila Karlova, tudi izvrsten vojskovodja ni mogel zmagovati, ako ni umel udahniti jej drugega duha. Ivana d'Arc pa je s svojim svetim navdušenjem, z ognjem domovinske ljubezni, s svojim blagim in čistim srcem, s svojim vzornim, bogaboječim življenjem moralno dvignila zanikrne in izprijene »žolnirje« in kmalu privabila tudi boljše življe pod svojo zastavo. Proti koncu aprila leta 1429. je začela svoje vojaško življenje in delovanje. Najpreje je priskrbela obleganim Orleanscem živeža, katerega je začelo primanjkovati; 4., 6. in 7. maja pa je naskočila angleške utrdbe in vzela vse, drugo za drugo. Dne 8. maja so se umaknili Angleži proti severu in Orleans je bil osvobojen! Tudi ostale postojanke ob reki Loire (Jargeau, Meung-sur-Loire, Beaugency) iztrgala je Ivana sovražniku iz rok in ga potem še porazila v odprti ravnini pri Patayu, kjer je bil angleški poveljnik Talbot ujet. Sedaj je bilo treba počasnega in bojazljivega Karla pregovoriti, da bi nastopil pot v Reims. Ivana mu je rekla prerokovaje: »Jaz ne bodem živela več kot eno leto. Treba je mojo pomoč dobro porabiti, dokler je še čas.« Kralj je vedno še odlašal. Ivana ga je na kolenih prosila, da bi se vendar vzdramil in odločil za pot, in kralj se je naposled udal. Res, da to podjetje ni bilo tako lahko, ker je bilo treba popreje dobiti na potu ležeči mesti Troyes in Châlons-sur-Marne, ki sta bili, kakor Reims sam, v sovražnih angleških in burgonjskih rokah; bilo se je bati dolgega in težavnega obleganja. Vsa tri mesta po so se nepričakovano hitro udala brez prelivanja krvi. Karel je imel 16. julija slovesen vhod v Reims; ponoči pa so se izvršile potrebne priprave in takoj prihodnji dan, 17. julija, dal se je Karel v katedrali slovesno kronati.

Devica orleanska je sedaj izvršila obe svoji nalogi in želela je vrniti se v domačo vas. Dvor pa je ni pustil. V začetku septembra istega leta (1429) napadli so Francozje Pariz, naskok pa se za sedaj ni posrečil, ker so Karel in vojskovodje Ivaninemu bodrenju in opominjanju predolgo odlašali in zamudili ugodno priliko. Kralj se je potem umaknil proti jugu in se v Gienu zopet udal svoji indolenci. Ivana, ki se je vobče držala na kraljevem dvoru, ni mogla dolgo prenašati tega nedelavnega življenja. Spomladi leta 1430. je zapustila kraljevi dvor in se napotila proti severu, da bi se zopet udeleževala bojev z Angleži in Burgonjci. Dne 24. maja je šla na pomoč mestu Compiègne, katero je oblegal bugonjski poveljnik Ivan Luksemburški. Še isti dan je bila Ivana v boju pred mestnim obzidjem ujeta, ker so obleganci trdnjavska vrata iz strahu, da so-

vražnik udere v mesto, prezgodaj zaprli, tako da se Ivana ni mogla več rešiti. Morda je bila izdana? Nekaj časa je imel Luksemburžan sam Ivano ujeto, proti koncu leta 1430. pa jo je prodal Angležem za okroglih 60.000 frankov. Zadnje dni meseca decembra je pripeljala številna eskorta angleških vojakov Ivano uklenjeno v Rouen. Tukaj je morala uboga trpinka prestatí neznan-ske dušne in telesne muke. Terorizovano in podkupljeno sodišče je izreklo po dolgi zvi-jačni in goljufivi pravdi smrtno obsodbo, in Ivana je bila, kakor rečeno, dne 30. maja 1431 na Starem trgu v Rouenu javno sežgana kot čarovnica. Njen pepel in njeno še sveže srce, ki se nikakor ni dalo popolnoma sežgati, kakor pripovedujejo nekateri viri, je dal angleški mestni poveljnik stresti v reko Seine, ki teče mimo mesta Rouen. — Tako je torej umrla junaška osvoboditeljica svojega naroda, čudovita, idealna deklica, Orleanska, blažena Ivana d'Arc.

Leta 1450., ko so bili Angleži pregnani, je prišel Karel VII. v Rouen. Vest ga je morala speči, kjer je stopil v mesto, kjer je ona, kateri je bil dolžan krono in kraljestvo, morala umreti strašne smrti na grmadi, ne da bi bil on napravil najmanjši poizkus rešitve, če prav je bila to v vrsti njegova sveta dolžnost. Sedaj šele v Rouenu se je zavedel, da mora za ime in spomin Orleansek junakinje vsaj po njeni smrti nekaj storiti, in res je poskrbel za njeno rehabilitacijo. Takrat so že živeli mati in dva brata Ivane d'Arc in v njihovem imenu se je vložila prošnja za revizijo njene pravde. Papež Kalikst III. je odredil natančno in vestno preiskavo. O tistih zloglasnih 12 člankih, na katere se je bila opirala rouenska obsodba, se je dokazalo, da so napačni, zlagani, zvijačno izsiljeni, in vsled tega je bila cela pravda spoznana in razglašena za neveljavno; ukazano je bilo, da se rehabilitacijska razsodba slovesno objavi ne samo v Rouenu na starem trgu in na trgu Saint-Ouen, ki sta bila prizorišče obsodbe in usmrtitve Orleanske device, ampak tudi po drugih večjih mestih francoske kraljevine (7. julija 1456.). To je bilo nekaj zadoščenja tudi še za pismeno žalitev, katero si je bil napram Ivani po njeni smrti vojvoda Bedford dopustil s tem, da je poslal krščanskim vladarjem in vladam pisanje — dandanes bi rekli »cirkularnoto« — v katerem je nanzanal in razjasnil obsodbo in smrt Ivan d'Arc in po svoje opravičeval postopanje angleške vlade in rouenskega sodišča proti njej.

Ivana d'Arc dobiva vedno še zadoščenje za svoje trpljenje in mučeništvo, od leta do leta lepše in sijajnejše zadoščenje. Na Francoskem skoraj ni mesta, kjer bi na kakem lepem trgu ne stal bronast ali kamenit spomenik Orleanske device. V novejšem času pa je postala deležna celo časti oltarja:

po prizadevanju dveh orleanskih škofov, Dupanloupa in Toucheta, bila je Ivana na belo nedeljo leta 1909. v navzočnosti skoraj vseh francoskih škofov in blizo 50.000 romarjev s Francoskega v cerkvi sv. Petra v Rimu slovesno proglašena za blaženo in dvignjena na oltar. Sedaj skoraj ni cerkve na Francoskem, kjer bi ne bilo najti podobe blažene Ivane, bodisi v mestu ali v vasi, bodisi v veličastni katedrali ali v skromni cerkvi na kmetih. V orleanski stolnici blešči nad velikim oltarjem ravnokar postavljena iz snežnobelega mramorja izklesana podoba junaške osvoboditeljice. Kdor potuje dandanes po Francoskem, zdi se mu, kakor da je Ivana d'Arc zopet pričujoča med svojim narodom in da ga je njen duh zopet začel poživljati in dramiti. Vsaki čas zadeneš, v mestu in na vasi, v cerkvi in zunaj cerkve, na kako prireditve v čast blaženi devici Orleanski. Dan na dan raste število navdušenih častilcev. Ivanin kult se širi pri vseh stanovih in zmagovalno prodira v vse kroge francoske družbe, skoraj bi že tudi lahko rekli: v vse stranke na Francoskem. In tisti, ki se iz katerihkoli ozirov ne udeležujejo Ivaninih slavnosti, jih vsaj ne ovirajo, še manje pa zasmehujejo; čas za norčevanje in neslane šale à la Voltaire je dandanes že minul. V začetku preteklega meseca pomikal se je po pariških ulicah imponanten sprevod na čast Ivani Orleanski; dobre pol ure je bil promet pred cerkvijo sv. Avgušтина popolnoma ustavljen, čakati so morali vozovi poulične železnice, avtomobili in droške — toda nihče se ni spodtkal in zabavljaj. V Orléansu priredi se seveda vsako leto 8. maja, na obletnico osvoboditve, prelepa slavnost na čast osvoboditeljici. Posebno krasne slovesnosti so se obhajale lansko leto, ko se je praznovala petstoletnica Ivaninega rojstva. (Ivana se je rodila, kakor poročajo nekateri viri, na dan sv. Treh kraljev leta 1412.) Med drugimi lepimi prireditvami je bil tudi slavnostni zgodovinski sprevod z opravo in orožjem iz Ivanine dobe; pri tej priliki se je prikazala na dan marsikatera nema priča velikih dogodkov, ki so se vršili l. 1429. Udeležili so se slavnosti zraven cerkvenih tudi drugi oficijalni krogi, mestni odbor z županom na čelu, cela vojaška posadka orleanska v paradi itd. Da se tudi armada navdušuje za Ivano d'Arc in udeležuje nje na čast prirejenih slavnosti, je sicer naravno in, rekli bi, samoposebi umevno, toda pri današnjih političnih in socialnih razmerah na Francoskem še posebno znamenito in značilno. Ko sem bil lansko poletje v Domremyu, da si ogledam domačo vasico in rojstno hišico orleanske junakinje, pripovedovali so mi vaščanje, da je bil dan popreje nek pehotni polk na maršu skozi vas da je dal poveljnik pred Ivanino hišico izkazati vojaško čast in da je poetm, ko je

bil ukazan počitek, celi polk, oddelek za oddekom, ogledoval hišico in vaško cerkvico, v kateri je bila deklica krščena in kjer je tolikrat klečala in molila za rešitev francoske domovine. Kakor je videti, se torej tudi oficijalni krogi ne morejo več odtegovati bolj in bolj naraščajočemu češčenju narodne junakinje in svetnice. Njeni najvnetejši častilci ne dvomijo, da bodo kmalu pridobili tudi zadnje odpornike in da bodo v parlamentu prodrli s predlogom, da se postavno ustanovi narodni praznik v čast Orleanske device. Senat je dotični predlog že sprejel, v poslanski zbornici pa se je izvolila posebna komisija, kateri se je poverilo poročanje o tem predlogu. Večina v komisiji je že pridobljena, vendar pa še čaka s poročilom, ker se je za sedaj še bati strastnih ugovorov v poslanski zbornici; pozneje pa se predlog, kakor je upati, brez upora od strani nasprotnikov. Ivana d'Arc se začinja polagoma vzdigovati nad stranke. Me glene teorije izza velike revolucije, kakor je opazovati, ne zadostujejo več gorkemu srcu francoskega naroda. Verni rodoljubi in domoljubi se oklepajo Ivan d'Arc kakor nekakega simbola svojega čutenja in hrepenjenja, svojih želja in teženj. V Domremyu mi je rekel mlad abbé, ki je bil z istim namenom tam kakor jaz, in s katerim sem se slučajno seznanil, da je on popolnoma preverjen, da Ivana d'Arc še enkrat reši francoski narod; hotel je s temi besedami povedati, da po njegovem prepričanju Ivanin duh prešine tudi moderne Francoze, jih potegne iz sedanje politične in socialne gnjilobe, jih reši pogubnih, narod, družbo in državo razjedajočih in razdirajočih naukov in zmot in jih pripelje na pravo pot ki ne drži v prepad in pogubo.

In Angleži, uklenitelji, mučitelji in rablji Ivane d'Arc, ali so jej dali kako zadoščenje? — Vsaj dandanes, ko si je Orleanska deklica pridobila vsa srca ne samo na Francoskem, ampak po celem svetu, izpremenili so tudi Angleži temeljito svoje mišljenje in, da vsaj pozni potomci tistih ljudi, ki so v Rouenu postavili blago deklico na grmado, obsojajo zločin svojih pradedov in se ga sramujejo namesto njih samih, to posnamemo iz navdušenega članka, ki je bil pred nekaj leti čitati v velikem in uglednem časopisu »Times« in iz katerega priobčimo tu le nekaj misli: »V celi srednjeveški zgodovini ni priprostejše in lepše povesti in ni ganljivejše žaloigre kot je povest in žaloigra uboge pastirice, ki je s svojo živo vero rešila domovino iz globin obupa in izprijenosti in ki je potem v rokah svojih sovražnikov umrla najkrutejše in najsrmatnejše smrti. S svojim vzvišenim in naravnolepim značajem si je pridobila orleanska devica vsa srca. Angleški narod si je že izdavna svest svojega zločina in se ga sramuje. Ivane svet ne časti samo zaradi

njenega domoljubja, njene hrabrosti in njenih tajnostnih prikazni, ampak največ zato, ker je v mračnih in krutih časih z besedo in dejanjem dokazala, da je duh krščanske ženske naprej živel med najnižjimi in tep-tanimi in obrodil obilne sadove celo v naj-neugodnejših okolnostih. Odkritost, než-nost, čistost in resnična pobožnost njene narave mora globoko ganiti vsakega, ki preiskuje njeno zgodovino. Narod je že pov-sodi veroval v njo, še preden je razvila svoj prapor. Sila njene volje, vzvišenost njenega mišljenja, moč njenega navdušenja je zlo-mila vsak odpor. Iste lastnosti, ki so jej omogočile, da je drugim vcepila svoje pre-pričanje, pomagale so jej izpolnovati naj-težavnejšo dolžnost: dolžnost zvestobe na-pram sebi sami. In ko je bila s pomočjo iz-dajalskih rojakov potegnjena v mrežo in obsojena k strašni smrti, bile so njene po-slednje besede besede odpuščenja svojim preganjalcem in ukleniteljem. Rimsko Cer-kev je postavila s kanonizacijo Orleanske device kip, kateremu se mora klanjati ne samo posamezen narod, ampak celi svet: tip krotke in čiste krščanske ženske v ra-zuzdanih in surovih časih.«

V novejšem času se je spisalo in se spi-suje v vseh jezikih veliko število knjig o de-vici Orleanski. Slovenci pa še vedno nima-mo v svojem jeziku pisane čudovite povesti o čudoviti Ivani d'Arc. Malo nas je, zato je malo delavcev in malo pripomočkov. Počasi krevsamo za drugimi narodi; včasih tudi prikrevsamo za silo. Upamo, da naposled vendar tudi mi dobimo v kratkem času knjigo o deklici Orleanski. Slovenski pisatelj se je želotil delana na pod-lagi zanesljivih virov ter vtis-ov, ki jih je dobil na svojem po-tovanju po Francoskem ter še po-sebno v onih krajih, ki posebno spominjajo na delovanje in trp-ljenje viteške device Orleanske. Knjiga bo tudi okrašena z mno-gimi lepimi podobami.

S.

Kranjska podzveza.

Idrija. Idrijski telovadni odsek Orel javlja, da ima načelniško trobco, katero je nekdo po-sodil dne 24. avgusta t. l. v Ljubljani zveznemu va-ditelju br. Rozmanu. Kdor jo pogreša, naj se zanjo pravilno oglasi, nakar jo takoj dobi. — Dalje pa prosi isti odsek, da se mu pošlje rdeča srajca, katero je nekdo isti dan našel v domobranski vo-jašnici po javni telovadbi.

Vrhnika. Dne 16. avgusta t. l. se je poslovil od nas brat predsednik g. L. Turšič. Hud udarec za naš odsek. Tri leta je vodil požrtvovalno odsek in tudi veliko uspehov dosegel. Ko je prevzel predsed-stvo, ni imel odsek nobene stvari. Po trudu brata predsednika pa si je odsek pridobil prijatelje, ki so žrtvovali, da si je dobil prostore, lastno telo-vadno orodje in zastavo. Bratu Turšiču se imamo zahvaliti, da imamo vse to, kajti to je njegovo delo, njegov rtud. Po njegovi zaslugi sta se ustanovila

odsek Stara Vrhnika in pododsek Ligojna, katera oba napredujeta. Zato nas vse veže dolžnost, da se mu na tem mestu najpriskrbeje zahvalimo za vse, kar je storil za prosep orlovske organizacije. Naj bo prepričan, da njegovo delo obrodi obilen sad. Naj mu da Bog obilo sreče in božji blagoslov naj ga spremlja po vseh potih. — Ravno ta dan se je vršil izvanredni občni zbor našega Orla. Predsednikom je bil izvoljen br. J. Zabret. Želimo novemu bratu predsedniku veliko uspehov in sreče med nami. — Katoliškega shoda se nas je udeležilo 30 v kroju. Vsi smo splošno zadovoljni in se navdušeni vrnili. Na zdar!

Vipava. Ljubljenim br. Orlom! Zadnje telo-vadne ure nam kažejo, da naša misel pridobiva tal, da se okrepi in utrjuje. Telovadnica je premajhna. Nekateri gospodje so mislili, da gremo že v »krah« (šli bi, če bi bili od njih odvisni), ampak bodočnost bo pokazala, da se temeljito po naših načelih orga-nizirani mladini ni bati kraha. Mučno je leglo na srce vsakega našega člana dejstvo, da se ni večina pri zidavi Zadrúžnega doma postavila na toliko-krat izraženo in zagotovljeno stališče, da sploh vse organizacije: mladinske, gospodarske in politične nujno rabijo primerne dvorane. Najvitalnejši naš in svoj pogoj so gotovi krogi odložili za nekaj let. — Kakor čujemo, je liberalna organizacija kupila hišo, ki jo te dni začne predelavati, v kateri bodo pa menda vse njih, na njenih načelih stoječe veje dobile svoje zavetje. Nočemo delati preklarij, a to moramo jasno fantom povedati: mi nismo odvisni od naših gospodarskih organizacij, ampak odvisni samo od naše organizacije in trdne volje. Z eno be-sedo: naša ljuba vipavska dolina, tudi kranjski del, je, kar se tiče krajevnih razmer, za las podoben go-riškim. No, te dni je pokazala Goriška (ob volitvah), kje stoji slovensko ljudstvo. Mi se moramo popolno ločiti od ljudi, ki nočejo poznati načelne politike. Bodočnost bo pokazala, da imamo prav! Orlu in našim organizacijam pa bo prva skrb, da si pre-skrbe neodvisne prostore, kjer se bodo razvijali v čast božjo in blagoslov našega dobrega ljudstva. — Bratje, na noge!

Št. Vid nad Ljubljano. Iz zadnjega časa nam je zabeležiti par stvari, ki so za razvoj našega Orla značilne. Dne 3. m. m. se je vršil okrožni izlet v Presko, kjer so ans tamošnji Orli in preč. gospod svetnik Brencce prisrčno sprejeli. Vršil se je shod, kjer je poročal br. Erman o potrebi delavske orga-nizacije in drugi o pripravah za katoliški shod. — Istega dne je priredil naš Orel v Št. Vidu zvečer od br. Jeločnika skrbno pripravljeno igro »Deseti brat«, ki je prinesla sklado za našo novo orlovsko zastavo precej svetlih kronic. — Par tednov poprej pa je pri-redil Orel odhajajočemu podpredsedniku č. g. ka-planu Tomelj sijajno odhodnično, katere so se poleg Orlov udeležila tudi druga naša poštena društvo, kolikor so dopuščali sicer občirni prostori naše telo-vadnice. — Za katoliški shod se je naše okrožje do-bro pripravilo. Odposlalo je tudi šest bratov k tekmi, kjer si je ta vrsta priborila tretje častno darilo. Ta lep uspeh je zasluga br. Ivana Kvasa, kateri z ne-umorno vajo dosega vedno novih uspehov na polju telovadne tehnike. — Toda naše okrožje se po vtisu tako lepo uspelega katoliškega shoda ni zazibalo v spanje. Že prihodnjo nedeljo, 7. t. m., se je vršila okrožna javna telovadba v Smedniku. Nastopilo je do 70 članov in 40 naraščaja. Če upoštevamo razne okoliščine, moramo priznati, da so oboji. vse točke programa sigurno izvršili. Brat okrožni načelnik Jože Erjavec, katerega nemala naloga je bila aran-žirati vso prireditvev v tehničnem oziru, je lahko dobil vtis, da se mu je dana naloga posrečila. Spre-jem Orlov je bil zelo prisrčen. Ob ličnem slavlolu pred vasjo nas je pozdravljala velika množica po-štenega ljudstva, dekleta v pestrh narodnih nošah so nas obsula s cvetjem, vmes pa je svirala dom-žalska godba, ko smo korakali v lepo ozaljšan Smednik. Velik vtis na občinstvo je napravil nav-duševalen govor br. Iv. Podlesnika: »Kaj imam od orlovske organizacije?«, s katerim je nastopil v prav

srečnem trenutku, ko je bilo številno občinstvo zbrano na telovadišču. Zasluga navdušenega organizatorja v Smedniku č. g. kaplana Porenta je, da je bila naša organizacija v Smedniku že dosedaj dobro razvita. Lep okrožni nastop pa bo isto še izpolnil. — Dne 4. t. m. smo Orli pri telovadbi pozdravili našega novega predsednika gosp. kaplana Leopolda Turšiča. Dvorana se je tresla od navdušenja, ko je gospod, o katerem smo čuli že toliko lepega, obljubil, da bo deloval za prosep našega Orla, ako bomo res pravi Orli. Upamo, da bo zadovoljen z nami.

Amerikanec.

Povest. — Spisal Stanko Bor.

(Dalje.)

IV.

Hitro se je raznesla novica o vrnitvi Žagarjevega Petra po bližnjih vaseh; še tisti večer je znala domača vas mnogo, mnogo o Petrovi nesreči, ljudje so sklepali in si razlagali, kako ga je doletela nesreča; stari Amerikanci so si nabasali pipe in pripovedovali, kako bi tudi nje lahko doletela nesreča na povratku, če ne bi bili dovolj pazljivi in previdni, kaki ljudje prežijo na neizkušene potnike, koliko nevarnosti mora prestati na povratku v domovino bogat Amerikanec, postarne ženice so pomilovale ubogo Žagarico, ki jo je sinova nesreča tako potrla; mlajši svet obojega spola je pa predvsem ugibal, kako bo sprejela Neralova Metka, Petrova nevesta, to novico, kako bo srečanje s Petrom, kako jo bo to potrla.

In dolgo v noč so se tistega dne pogovarjali vaščani o Petru, o Žagarjevih in Neralovih. Nihče jim ni še povedal, kako je bil Peter pravzaprav okraden, a v svoji bujni domišljiji so si ljudje sami naslikali vse tiste prizore na morju; eden je znal več povedati od drugega, eden si je bujnejše predstavljal tatvino kot drugi in hotel tudi drugim ubiti v glavo, da ima on prav, da se je tako zgodilo kot on misli.

»Usmiljenja je vreden!«

»Revež je, v resnici je revež!«

»In pa, kar je najhujše, ob pamet je prišel.«

»Da, da, drugo bi že še kako prebolel, ampak — ob pamet!«

»Kam je le odšel. Da bi si le česa ne naredil!«

»Saj res, bogve, kaj še lahko doživimo!«

»Ej, ta Amerika, že marsikom je dala čutiti svojo moč!«

In stari ljudje, ki niso bili več zmožni, da bi šli v Ameriko, so majali z glavami in obsojali to nesrečno Ameriko, mlajši svet je pa molčal in se zamislil.

Drugo jutro na vse zgodaj so vedele že vse sba dobljiške občine o vrnitvi Žagarjevega Petra; in kar so prejšnji večer Dobljičani sklepali o tatvini, to je zakrožilo v povečani, še bolj pretirani obliki po vaseh, v katerih so ljudje iznova kaj pritaknili — in na Grič je prišla novica taka, da je skoraj ni bilo mogoče verjeti. Roparji, morski roparji so okradli ubogega Petra, še pretepli so ga, ko je zahteval od njih denar, mučili so ga, da je revež moral izgubiti pamet.

In požurile so se vaše ženice, da to novico še gorko prinese Neralovim na uho. Pa so slabo natele. Neralka jih je odslovila, češ, da že vse vé.

»Kaj, kaj, ti veš? O za pet ran božjih, ali je bil že pri vas?«

»Povej, Neralka, povej nam, saj smo stare prijateljice!«

Pa niso mogle ničesar izvleči iz Neralke. To je bil nov povod za razna sklepanja in domnevanja.

In razširila se je novica še isti dan do Črnomlja, šla od tu na brzih krilih do Metlike, objela v par dneh celo Belo Krajino in nudila novic željnim ženicam, postaranim Amerikancem, mladim ljudem,

bodočim Amerikancem, obilo snovi za pogovore.

Ljudje so postajali na vasi in se menili o tem. Dan na dan se bere po časnikih: Ubilo je tega in tega; umrl je ta in ta; tega in tega je doletela ta ali ona nesreča; ta je izgubil v tovarni življenje, onemu je stroj odtrgal roko, nogo, tega je zasulo, oni je izgubil na drug način življenje, a kaj takega se ni že dolgo primerilo. Srečno je odšel Peter z ameriškimi tal, nesel tisočake s seboj, — na, pa ga zadene na morju taka nesreča! O, nesreča nikoli ne počiva in zlasti Amerikancem ne prizanaša! Na stotine Amerikancev ne umre naravne smrti, na stotine jih podsuje v rudokopih, na stotine jih izgubi življenje v tovarnah, a da bi koga Amerika tako ogoljufala, — tega še ni bilo čuti, niti brati v časnikih.

In ljudje so majali z glavami, pomilovali nesrečnega Petra — in sklepali, da bodo sami bolj previdni, kadar se bodo vračali iz Amerike...

Bilo je veliko govorjenja o Petru po vsej Beli Krajini, a da bi njegova nesreča koga izpreobrnila, komu zmanjšala hrepenenje po Ameriki, koga prepričala, da bi bilo bolj ostati doma, obdelovati rodno grudo, kakor se pehati po rudnikih, po tovarnah, viseti med življenjem in smrtjo in biti izpostavljen še nešteto drugim nevarnostim, o tem molče moji kronisti: zgovorne ženice, resni možakarji, rdečelična dekleta in živahni fantje...

Žalostna je bila tista noč pri Žagarjevih. Mati bolna, Tonček prestrašen, mlada Žagarka, še bolj njen mož, vsa iz sebe.

»Kje je?« bilo je prvo vprašanje stare Žagarke, ko je prišla k zavesti in ni videla Petra med zbranimi.

Možje so se spogledali. Kje je? Bogve, kaj se lahko zgodi! Ni pri zdravi pameti, ne vé, kaj dela, lahko se pripeti najhujše!

In stilo je par možakov po vasi in na polje, da ga poiščejo. Ali se je Peter preveč oddatjil, ali ga niso iskali dovolj vneto, — našli ga niso.

Mati je jokala, brat je trdno podpiral glavo, Tonček je zaspal nemirno spanje, mlada Žagarka ni vedela, ali naj tolaži mater ali moža...

Dolga, trpka je bila noč, prečuta v skrbi in žalosti, v težkih, neveselih mislih.

Jutro je prineslo novih skrbi.

Kje je Peter? Bogve, kaj se je zgodilo z njim ponoči?

Prišli so ljudje in povedali, da so ga videli na polju pod Gričem: kot brezumen se vede; postoji, pritisne roko na čelo, se podrgne po sencih, vzdigne roke kot za molitev; prestopi zopet par korakov, obstane, glava mu klone na prsi, roke mu omahnejo; če zagleda človeka, se obrne vstran, še videti ga noče.

»Pripeljite ga, ljudje božji, pripeljite ga domov, prosim vas!« je prosila mati.

»Boji se nas! S silo ga ne moremo!«

»Tone, stopi ti ponj! Brata bo ubogal!«

In so šli.

Peter je začul hojo in hotel uiti izpred oči teh ljudi, ki ga sovražijo.

»Stoj, Peter! Ne beži!«

Ni se zmenil za besede svojega brata.

»Stoj, kam hočeš? Domov pojdi!«

Ni obstal. Brat je skočil za njim in ga ujel.

»Peter, ne delaj mi sramote, pojdi domov, mama te želijo videti!«

Peter ga je pogledal neverjetno, nezaupno, boječe, in se ni ganil z mesta.

»Pojdi, ne delaj mi sramote!«

Prijel ga je pod pazduho in ga skoraj s silo vlekel v vas.

»Pusti me!«

»Ne, domov moraš! Kam pa pojdeš, če ne domov?«

»Toda...«

»Le tiho, pa pojdi!«

»Jaz nočem iti domov, saj veš, saj si videl...«

»Moraš!«

Tonček je zaplakal in se stisnil k materi, stara mati se je nekoliko dvignila na postelji, ko je vstopil Peter.

»Sin, Peter, kje si bil? Zakaj si bežal od svoje matere?«

Otožen, mil, napol ihtoč in očitajoč je bil materin glas. Peter je obstal sredi sobe, klonil glavo in molčal.

»Peter, pojdi k meni!«

Stopil je k postelji, se ozrl na vlažne trepalnice, na mile, zajokane oči, na blede, od starosti in trpljenja upali obraz.

»Peter...«

Peter je pal na kolena, glava mu je omahnila na postelj, sunkoma so prihajali iz njegovih prs boleštni vzdih, ki so izražali vso njegovo bol.

»Potolaži se, Peter!«

Petrovo ihtenje ni nehalo.

»Potolaži se, saj bo še vse dobro!«

Peter je povzdignil glavo, se ozrl na mater.

»Bo že Bog dal, da bo prav zate! Le ne obupuj!«

Prijazne, ohrabrujoče besede materine so ga nekoliko potolažile; hvaležno se je ozrl na mater.

»Velika nesreča te je zadela!«

»Da, mama, a nisem si sam kriv!«

»Vem, sin!«

»Hudobni ljudje so krivi!«

»Le zaupaj na Boga —«

»Zaupam, mama!«

»— in srečen boš!«

V Petru se je nekaj zganilo; živeje je pogledal mater, poljubil njeno velo roko in vstal.

»Tone! Ti mi lahko pomagaš!«

Odločnost in pogum izražajoče so bile Petrove besede.

»No, kaj?«

Nezaupnost in dvom je izražal Tonetov obraz. »Daj mi, ne, posodi mi denarja, da se vrnem nazaj v Ameriko!«

»Kako? Nazaj v Ameriko? Ti?«

»Da, jaz! Delal bom, trudil se bom in pehal bolj kot sem se v teh petih letih, da si prislužim zopet denar, in potem... potem... Ali daš?«

»Peter, ali veš, kaj govoriš?«

Peter je osupnil.

»Kaj pa vprašuješ?«

»No, veš, tako... no... ne vem, kako ti naj povem!«

»Ali daš denar, ali ne? Prej ko se umaknem tem ljudem, boljše bo!«

»Toda, Peter, ali si... ali si... no, ali je... ali je s teboj... ali si popolnoma zdrav?«

»Zakaj to vprašanje? No, pa če ravno hočeš vedeti, vedi, popolnoma zdrav sem!«

»Če si res?! Včeraj nisi bil, danes zjutraj tudi ne!«

»Bil sem, bil! A kaj bi sedaj to govorila! Daj mi denarja, odidem nazaj, tu mi v takem položaju ni obstanka!«

»Saj bi dal, saj bi dal, a Peter, veš, za denar gre trda!«

»Povrnem ti, pošljem ti iz Amerike dvakrat toliko!«

»Toda, Peter, ali veš, kakšen si bil včeraj, v kakšnem položaju si prišel domov?«

»V kakšnem?«

»No... no... v tvoji glavi ni bilo vse v redu!«

»Tone, ti tako govoriš?«

»Ne morem drugače! Ali si popolnoma zdrav sedaj?«

»Ti dvomiš o tem?«

»Veš, Peter, Bogu bom hvaležen, če se motim, a denarja ti kar na slepo ne morem dati, saj veš, kako gre trda zanj!«

»Tone, kaj takega nisem pričakoval od tebe!«

»Saj ne pravim, da ti ne dam! Rad ti bom dal, ko se izkaže, da si popolnoma zdrav, a zdaj ne morem! Ostani par dni doma, da se pomiriš!«

»Da me izkušate, če sem pameten ali nor, kajne? O!«

»Tisto ne! Ampak, saj vidiš, Peter, da ne morem! Bogve, kaj bi se ti lahko pripetilo na potu, in potem bi moral še jaz trpeti stroške!«

»Tone, ravnaj po bratovsko, daj mu!« se je oglasila mati.

»Saj vidite, mati, da ne morem na slepo metati denarja proč! Naj ostane par dni doma, da se prepričamo...«

»O, ne bo se treba prepričevati!«

»Tone, daj!«

»Naj ostane par dni!«

»Ne maram! Ti mi torej tako vračuješ, ker sem ti poslal iz Amerike precej dolarjev!«

»Saj vidiš...«

V Petru je zavrelo.

»Že prav! Naj pa bom neumen v tvojih očeh!«

Udaril je z nogo ob tla, se obrnil in odšel. Mati na postelji je zaplakala in ga klicala nazaj, pa je ni čul; Tone je sedel na stol in si podprl glavo.

»Pa bi mu dal!« se je oglasila žena.

»Ja, v vodo naj mečem denar!« Vendar se je videlo Tonetu na glasu, da ni popolnoma prepričan, da bi vrgel tisti denar v vodo.

Po vasi pa je šel Peter moških in odločnih korakov. Ljudje so se ga ognili in ga oddaleč opazovali, ker so ga imeli za — neumnega.

V.

Peter se je napotil k županu. Začudeno, neverjetno, skoraj neprijazno so ga pogledale županove oči.

»Kaj želiš od mene?«

»Vedno sva si bila prijatelja, že od mladih nog...«

»A, lej ga, saj govoriš čisto pametno!« Župan se je začudil. Lahna senca, kakor nevolje, je spreteleta Petrov obraz, vendar se je premagal.

»Dobra prijatelja sva si bila vedno, že od mladih nog, zato upam, da mi boš izpolnil neko prošnjo!«

»Kako prošnjo, kaj želiš? Čudno, čudno, saj govoriš čisto pametno, kakor da se ni nič zgodilo! Ali se ti je vrnil spomin, ali si popolnoma zdrav?«

Petru je hudo to govorjenje, to se mu je videlo na obrazu.

»Govoril bom kar naravnost: Prijatelj, posodi mi dvesto goldinarjev!«

»Ka - a - aj? Kako - o?« Župan je odstopil za par korakov.

»Posodi mi, vrnem ti jih gotovo! V domačem kraju mi v takih razmerah ni mogoče bivati! Vrnem se v Ameriko!«

»Ti, nazaj v Ameriko?!«

»Da!«

»Ja, Peter, ali se je v tvoji glavi že popolnoma zjasnilo?«

Peter je molčal in se le s težavo premagoval. »Vidiš, jaz bi ti dal, ampak, saj vidiš, saj veš, no, kdo naj te razume, kdo naj ti vidi v možgane?«

»Prijatelj, jaz sem pri čisto zdravi pameti!«

»Hvala Bogu, če si res, toda o tem se moramo še prepričati! Ali se kaj spominjaš, kakšen si bil včeraj?«

»Malo!«

»No, vidiš, malo se spominjaš, torej ne veš, da mi nisi dal na ravno tem mestu, kjer sedaj stojiš, nobenega odgovora, da si me nezaupno, tuje gledal, da si se mi umikal in se me bal! Vidiš, ni bilo popolnoma jasno v tvoji glavi!«

»Če bi koga drugega tako zadelo, kakor je mene, ne vem, če bi bil drugačen kakor jaz!«

»Verjamem in vem, da si moral veliko pretrpeti, da torej ni bilo nič čudnega, da je tako daleč prišlo s teboj, toda dejstvo je, da nisi bil včeraj pri popolnem razumu, neverjetno je, da bi se ti v eni noči povrnila vsa pamet!«

»Prijatelj, ti me žališ!«

»Peter, nimam namena te žaliti, a sam lahko izprevidiš, da imam prav, kar govorim!«

»Torej mi nočeš dati na posodo?«

»Ne morem, takoj ne morem! Ostani nekaj časa doma, da postaneš popolnoma zdrav, — potem ti dam z veseljem!«

»Ne morem! Daj mi, vrnem ti pošteno!«

»Peter, ne muči me, saj vidiš...«

»Taki ste torej! Vsi ste enaki, brat, lastni brat mi ne verjame, tudi ti mi ne verjameš, — komu naj dopovem, da sem popolnoma pri zdravem razumu, kam naj se obrnem? O...«

Petrov glas je bil obupan, razočaran.

»Saj ti verjamem, rad ti verjamem, toda sam Bog vé, kaj se ti lahko na poti pripeti, — in škoda

bi bila dvojna: — moja, ker bi bil ob denar, in tvoja, ker tam ne bi nihče skrbel zate; po odgonu bi te zopet poslali in ti prizadeli še mnogo bridkosti in...«

Peter se je obrnil in s povešeno glavo, trudnih in negotovih korakov odšel iz sobe.

»Revež, revež, a jaz ne morem pomagati! Ali naj vržem kar tja težko prisluženi denar?«

Župan je bil sam s seboj nevoljen; zrl je za odhajajočim Petrom in mrmral nevoljno o težavah županstva in prijateljstva.

(Dalje.)

Cenik vseh potrebščin za „Orle“.

Srajca, rdeča iz ruša	K 4-60	Znaki za civilno obleko, fine izdelave K —30	
„ „ volnena	10-—	pozlačeni	—34
Predpisan ovratnik k srajci I. vrste	—44	Telovadne hlače s pasom 70—79 cm	2-70
Zapestnice k srajci I. vrste, par	—60	„ „ „ „ 80—89 cm	3-20
Gumbi, rdeči, iz mase, za ovratnik	—11	„ „ „ „ 90—99 cm	3-70
„ nizki, „ „ „	—08	„ „ „ „ 100—109 cm	4-—
za zapestnice, par	—30	„ „ „ „ 110—119 cm	4-50
Čepica, solidne izvršbe 52—58	2-90	Bele telovadne majice št. 00	—80
Pero k čepici	—30	„ „ „ „ 0	—90
Trobojna kokarda	—10	„ „ „ „ 1	1-—
Znak za čepico	—40	„ „ „ „ 2	1-—
Usnjat pas k kroju	2-70	„ „ „ „ 3	1-10
Trobojni znak za predsednika	2-20	„ „ „ „ 4	1-20
Modra šerpa za načelnika	2-—	Telov. „Solon“ čevlji št. 38	2-40
Bela sponka za rame	—20	„ „ „ „ iz usnja št. 38	4-20
Trobca za načelnika	2-20	vsaka nadaljna številka 10 vin. več	—60
Vrvica za trobco, rdeča	—70	Pas k telovadnim hlačam	—60

IVAN PODLESNIK, mlajši

Ljubljana, Stari trg štev. 10

trgovina s klobuki, čevlji, perilom za gospode itd.

Točna in solidna postrežba.

Točna in solidna postrežba.

Ustanovljeno 1863. Manufakturna trgovina Ustanovljeno 1863.

Franc M. Regorschek naslednik, Ljubljana

priporoča naslednje za orlovske odseke predpisano blago, kakor sukno za kroje, garniture (vrvice) za kroje, ovratnike, zapestnice, gumbe itd.

Cenik od omenjenih predmetov pošljem na zahtevo franco.

Nadalje priporočam častiti duhovščini pristno cerkveno platno ter razne vrste sukna za talarje in obleke kakor tudi platnene barvane žepne robce. Imam tudi veliko izbiro spodnjega volnenega perila.

Se priporočam z odličnim spoštovanjem

Franc M. Regorschek naslednik.

Cene nizke!

Postrežba solidna!